

KENTSEL YOKSULLUK SORUNU VE BELEDİyelerİN ROLÜ

Yrd. Doç. Dr. Gülsüm GÜRLER HAZMAN *

ÖZET

Kentsel yoksulluk ile birlikte toplumun tüm kesimleri arasındaki gelir uçurumları büyümüştür. Kentsel yoksulluk sorunu, kent yaşamındaki sosyal barışı ve güveni de olumsuz etkilemektedir. Buradan hareketle, bu çalışmada kentlerde yaşanan yoksulluk sorunu ile mücadelede önemli bir role sahip olan belediyelerin etkinliği üzerinde durulmaktadır. Bu açıdan çalışmada belediyelerin sosyal hizmet sunma ve yoksulluk ile mücadeledeki başarısı/başarısızlığı incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Yoksulluk, Gelir Dağılımı, Belediyelerin Sosyal Fonksiyonu

ABSTRACT

The Problem Of Urban Poverty And Municipalities' Roles

The differences of income has increased between all parts of society with urban poverty. The problem of urban poverty effects social peace and confidence in urban areas negatively. So the main objective of this article is to discuss the efficiencies of municipalities which have the important role on struggle of urban poverty. In this regard, it is investigated that if the municipalities are succesfull or unsuccesfull on struggle of urban poverty.

Key Words: *Urban Poverty, Income Distribution, Social Function Of Municipalities*

GİRİŞ

Yoksulluk, bir ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşulların etkisiyle şekillen bir olgudur. Yoksulluk sorunu ile karşı karşıya bulunan ülkeler, yoksulluğu önlemeye ve yarattığı sorunları engellemeye yönelik stratejiler geliştirmektedir. Özellikle kentleşme ve beraberinde getirdiği sorunlar, bu konudaki yerel ve ulusal politikalar ile giderilmeye çalışılmaktadır.

Yoksulluğun en belirgin nedeni, gelir dağılımındaki adaletsizlik olarak görülmektedir. Yaşanan ekonomik krizler, doğal afetler, göçler, savaşlar ve küre-

* Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Maliye Bölümü, A.N.S. Kampüsü, Gazlıgöl Yolu Üzeri, Afyon

selleşme yoksulluğu etkilemektedir ve bu etkileme genellikle artış yönünde gerçekleşmektedir. Bu süreçten Türkiye’de etkilenmektedir, özellikle sosyal yardım politikalarının etkin bir şekilde uygulanabilmesine katkı sağlamak amacı ile sivil toplum kuruluşları ve mahalli idareler ortaklaşa çalışma gerçekleştirmektedir. Bu çerçevede, “Kardeş Aile Projesi” ve “Mesleki Eğitim - Eğitime Katkı Projesi” ortaklaşa yürütülen bir çaba olarak değerlendirilebilir. Kardeş Aile Projesi ile ihtiyaç sahibi aile tespit edildikten sonra, bu aileye yardım etmeyi kabul eden gönüllü aile bulunmaktadır. Gönüllü aile yoksul ailenin eğitim ve gıda gibi zaruri ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğunu üstlenmektedir. Diğer proje ile ise, öğrencilere değişik konularda eğitim verilerek bir alanda uzmanlaşmaları sağlanmaktadır. Özellikle yoksul aile çocuklarının eğitimlerine devam etmeleri için belediyeler aracılığı ile kurslara katılmaları ve burs almaları sağlanmaktadır.

Kentsel yoksulluk sorununun çözümünde, devletin tüm birimleri karşılıklı eşgüdüm içerisinde hareket etmelidir. Sadece kamu idareleri değil kamu kurumu statüsü dışındaki tüm oluşumların desteği sağlanmalıdır. Bu çerçevede, yerel yönetimlere çok önemli görevler düşmektedir. Kentsel yoksulluk sorunu karşısında belediyelerin rolü tartışılmalı ve mevcut durum göz önünde tutularak, radikal çözüm önerileri desteklenmelidir. Bu açıdan çalışmada, öncelikle yoksulluk sorunu ve kentsel yoksulluk olguları hakkında teorik bilgiler verilmekte, ardından Türkiye’de belediyelerin bu konudaki rolü ele alınarak, gelinen nokta itibarıyla öneriler ele alınmaktadır.

1. YOKSULLUK KAVRAMI

Yoksulluk en genel ifadeyle, hayatta kalmak için yiyecek ve giyecek gibi temel ihtiyaç maddelerinden yoksun kalmak olarak tanımlanmaktadır. Fakat bu tanım son zamanlarda artık kabul görmemekte, yoksulluk daha geniş kapsamda ele alınmaktadır (MacPherson ve Silburn, 1998:1). Gelir temel alınarak yapılan tanımlarda, bireylerin temel ihtiyaçlarını asgari seviyede karşılayacak gelir olanaklarına sahip olmaması üzerinde durulmaktadır (Misturelli ve Hefernan, 2008:667). Ancak şu da bir gerçektir ki, yoksulluk sadece temel ihtiyaçlara ulaşmada ve ekonomik kaynaklarda eksiklik değildir. Yoksulluk aynı zamanda, temel mal ve hizmet ile gelire ulaşmada adaletsizlik ya da mahrumiyeti içermektedir (The Urban Government, 1996-97: 4). Yoksulluğun tek bir tanımını yapmanın güçlüğü nedeniyle, çeşitli yoksulluk tanımları vardır. Genel olarak yoksulluk denince; yetersiz gelir, düşük kalitede ve sınırlı olanaklarda barınma imkanları, altyapı hizmetlerinin sağlanmasında yetersizlik, temel kamusal hizmetlerin sağlanmasında yetersizlik, iş güvenliği ve sosyal güvencenin

yetersiz olması ya da olmaması (Mitlin, 2003: 395) durumları algılanmaktadır. Yoksulluk konusunda yapılan araştırmalarda, özellikle yoksullukla mücadele stratejilerinin başarısının değerlendirebilmesi için bu kavramın çok boyutlu ele alınması gerektiği özellikle vurgulanmaktadır (The International Labour Organization, 2006:8).

Yoksulluk konusunda genel bir tanım birliği olmamasına rağmen, genel olarak mutlak yoksulluk; "bireyin hayatını fiziken devam ettirmesi için gerekli olan asgari tüketim seviyesidir" şeklinde tanımlanmıştır. Mutlak yoksulluktan, insan hayatının devamını sağlayacak maddi gelir/servet miktarına sahip olmamak algılanmaktadır (Rowntree, 1970: 6). Mutlak yoksulluğu ölçmek için ise, fakirlik çizgisi olarak anılan para birimi ile ifade edilen miktar esas alınmaktadır. Fakirlik çizgisi ile hesaplanan gerçek hane halkı ya da birey geliri karşılaştırılmakta, hane halkı veya birey geliri fakirlik çizgisinden az ise bu kişileri yoksul olarak, fazla olanlar ise yoksul olmayanlar olarak değerlendirilmektedir (Dumanlı, 1996: 6-7).

Yoksulluk hakkında yapılan araştırmalarda yoksulluğun uzun zaman değişmeden kaldığını, kesin bir kavram olduğunu savunan görüşlerin yanında, nispi bir kavram olduğunu ve zaman içinde anlamının değiştiğini savunan görüşler de vardır (Connolly, 1999: 270).

2. YOKSULLUĞUN NEDENLERİ

Yoksulluğun tanımı genişledikçe, yoksulluğun nedenlerini belirlemek de güçleşmektedir. Bununla birlikte yoksulluğun nedenleri zaman içerisinde sosyo-ekonomik değişiklikler ile çeşitlenmektedir. Yoksulluğun nedenleri çeşitlidir. Bu nedenler (Başoğlu, 1999: 205-206);

- a) Yaşlılık ve hastalık: Bu sebeple insanların emek piyasasının dışına çıkmaya zorlanması.
- b) Kendilerini ya da ailelerini yoksulluk düzeyinin üstünde tutmaya yetecek ücreti elde edecek ölçüde beceriye sahip olunmaması.
- c) Faktör mobilitesinin olmaması. Yani hizmetlerine olan talebin azaldığı meslek alanlarından yaşları ya da demode olan becerileri nedeniyle yeni iş alanlarına geçilememesi.
- d) Ekonomik durumun olumsuz yönde seyir izlemesi şeklinde sıralanmaktadır.

Yoksulluğu belirleyen bir diğer unsur da kırdan kente olmak üzere değişik yerleşim yerleri arasındaki göçtür. Ancak belirtmek gerekir ki, göç eden yoksul bireylerin yerleştiği yerleşim yerlerinin yoksulluk düzeyini nasıl etkileyeceğini kesin olarak belirlemek güçtür. Göç ve yoksulluk arasında kolay genellemelere gidilemeyeceği açıktır. Genel olarak hızlı göçlerin yoksullaşma sürecine yol açacağını ileri süren görüşler mevcuttur. Bu durumda kentsel yoksulluk, kırsal yoksulluğun bir yansıması olarak değerlendirilmekte ve hızlı kentleşme süreci ile ilişkilendirilmektedir (Şenses, 2002: 161). İç göçlerin devam etmesi, bölgesel ve kentsel yerleşim planlamasının yapılmaması sonucu gecekondulaşma sürmektedir. Kentlere gelen gecekondulular ise kentlerin arsa spekülatörü durumuna gelmektedir (Peker, Önen ve Balkiz, 1997: 5). İç göçlerin artması ve gecekondulaşma sorunu, merkezi idarenin yanında özellikle yerel yönetimlerin ilgilenmesi gereken bir konudur. Kentleşme sürecindeki hızlı artışa bağlı olarak kentsel yoksulluğun da artıp artmayacağı tartışılmaktadır. Birleşmiş Milletlerin yaptığı araştırmaya göre, kentleşme sürecindeki hızlı artışın, mevcut yoksulluk boyutunu arttırabileceği hatta 2020 yılında, kentsel yoksulluk oranının %40 olacağı tahmin edilmektedir (Ravallion, 2002: 442).

3. YOKSULLUĞUN ÖLÇÜLMESİ VE ÖLÇÜM SORUNLARI

Yoksulluğun sınırının tespiti kolay bir işlem değildir. Çünkü tek bir ölçek geliştirmek mümkün değildir. Kırsal ve kentsel alanlarda yaşanan yoksulluğu tespit ederken bile farklı ölçek ya da yöntemler kullanmak gerekecektir. Yoksulluğun sınırının tespitinde en fazla kullanılan yöntem, günlük kalori ihtiyacına göre hesaplamaya dayanmaktadır. Ancak bu noktada dikkat edilmesi gereken nokta farklı tüketim kalıplarının varlığıdır. Çünkü kırsal ve kentsel alanlarda tüketim kalıpları ve sosyal ihtiyaçlar farklı olmaktadır. Yoksulluğun sınırının tespitinde karşılaşılan sorunlar sadece kır-kent ayırımından kaynaklı sorunlar değildir, bunun yanında temel ihtiyaçların belirlenmesi konusunda da bazı sorunlar mevcuttur.

Temel ihtiyaçların tanımlanması için, iki temel unsur dikkate alınmaktadır. Bunlardan ilki, temel ihtiyaçların tercihler dikkate alınmadan bir demet halinde belirlenmesi, İkincisi ise fakirlikten kaçınmak için gerekli olan asgari normatif ihtiyaçları sosyalleştirmektir. Bundan amaç temel ihtiyaç maliyetini kanuni asgari ücrete yakın bir düzeye çekmektir. Burada asgari ücret en düşük yaşanabilir hayat seviyesinde elde edilen gelir olarak dikkate alınmaktadır (Dumanlı, 1996: 15).

Yoksulluk çizgisinin hesaplanmasında kullanılan bir diğer yöntem gıda harcamalarına göre yapılan ölçümler ve gıda dışı harcamalara dayanan ölçümlerdir. Sadece gıda harcamaları ile değerlendirme yapmanın tam olarak yoksulluk çizgisinin tespitinde yeterli olmadığı görüşü ile gıda dışı eğitim, sağlık vb. harcamalar da değerlendirmeye alınmıştır.

Gelir ve tüketim harcamalarına dayalı bir ölçüm yapmak yeterli olmadığı gerekçesi ile farklı yoksulluk göstergeleri bulma çabaları başlamış ve sosyal ihtiyaçlar ile insani kaynaklar dikkate alınmıştır. Ölüm oranı, kötü beslenme, okur yazarlık oranı ve aile reisinin eğitim düzeyi gibi göstergeler dikkate alınmaya başlamıştır. Ancak belirtmek gerekir ki, gıda ve tüketim harcamalarına dayalı yapılan değerlendirmeler gibi burada da bazı sorunlar ile karşılaşmaktadır. Yoksulluk sınırını doğru şekilde tespit etmek için çeşitli sosyal göstergeler birlikte ele alınmaktadır. Gelir, eğitim, sağlık gibi değişkenler bir arada kullanılarak tek bir endeks oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu sosyal ve ekonomik göstergeler çeşitlenerek çoğaltılabilmektedir.

Çeşitli sosyal göstergeler ile gelirin bir arada kullanıldığı endeks içinde en yaygın olarak kullanılan "İnsani Gelişme Endeksi" (İGE)'dir. Endeks; eğitim, sağlık ve gelir gibi göstergelerden oluşmakta ve sosyo-ekonomik göstergeleri ekonomik büyüme ile ilişkilendirmektedir. UNDP tarafından geliştirilen bir diğer endeks ise, "İnsani Yoksulluk Endeksi" (İYE)'dir. Bu endeks, ekonomik kaynaklara erişim derecesinin göstergesi olarak çocukların beslenme düzeyi ve sağlıklı su kaynaklarına erişimi ön plana çıkarmaktadır.

Yoksulluk ölçümünde en yaygın olarak kullanılan yöntem, yoksulluk çizgisi altındaki kişilerin toplam nüfusa oranını gösteren "Kafa Sayım Oranı" (KSO)'dur. Bu yaklaşım yetersiz bulunmaktadır. Çünkü yoksulluk sınırının hemen altındaki bir kişi ile onun çok daha fazla altında yoksul olan bir kişiyi ayırım yapmadan aynı kitle içinde değerlendirmektedir. Daha sonra geliştirilen "Yoksulluk Açığı Endeksi" de bu sorunu çözmeye yeterli olmamıştır. Yoksulların gelirlerinin yoksulluk çizgisinden uzaklığının ortalamasının yoksulluk çizgisine oranı olarak belirlenen bu endeksten sonra, "Sen Endeksi" gündeme gelmiştir. Sen endeksinin en önemli katkısı; yoksul bir hane halkının geliri düştüğünde yoksulluk endeksinin artması, yoksul bir hane halkının daha yüksek gelirli yoksul bir hane halkına gelir transfer edildiğinde yoksulluk endeksinin artması koşuluna dayanmaktadır. Yoksulluk ölçümü konusunda yapılan çalışmaların sonunda bir başka yöntem olarak ise, "Foster, Greer, Thorbecke" (FGT) geliştirilmiştir. Bu endeks, toplam yoksulluğu değişik alt gruplara ayırabilir. Böylelikle yoksulların sayısı yerine, yoksulluğun derinliği ve değişik gruplar arasındaki göreceli yoğunluğuna ait bilgilere ulaşılabilir (Şenses, 2002: 66-67).

Yoksulluğun doğru tespit edilmesinin önemi, yoksulluğu önleme stratejilerinin başarısını da etkilemektedir. Yoksulluk hesaplamasındaki etkinlik, optimal yardımın sağlanması için de gereklidir. Çünkü etkili bir şekilde yürütülecek olan yoksulluğu önleme stratejileri, marjinal verimliliğin söz konusu olduğu kaynak dağılımını sağlayacaktır (Collier and Dollar, 2002: 1490). Yardımların yoksulluğu önleme amacına tam olarak hizmet edememesi, her şeyden önce mevcut problemi daha fazla arttıracaktır. Bunun yanında politika yaratma ve uygulama girişimlerine olan güveni de olumsuz yönde etkileyecektir.

Türkiye’de Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Hane Halkı Bütçe Araştırması ile 2008 yılı yoksulluk oranı %17,11 olarak açıklanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kişi başı günlük harcaması, satın alma gücü paritesine göre 1 Doların altında kalan fert bulunmamaktadır. Buna karşın satın alma gücü paritesine göre kişi başı günlük 2,15 Dolar olarak tanımlanan yoksulluk sınırı altında bulunan fert oranı %0,47, yoksulluk sınırı 4,3 Dolar olduğunda yoksul fert oranı ise % 6,83 olarak tahmin edilmiştir. Aynı araştırmaya göre, kırsal yerleşim yerlerinde yaşayanlarda 2007 yılında % 34,80 olan yoksulluk oranı 2008 yılında % 34,62’ye, kentsel yerlerde yaşayanların yoksulluk oranı da % 10,36’dan % 9,38’e düşmüştür.

TÜİK tarafından, 2006 yılından itibaren ise “Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması” isimli bir çalışma başlatılmıştır. 2007 yılı sonuçlarına göre, gelir dağılımı eşitsizlik ölçüsü olan gini katsayısı, gelir dağılımında bir önceki yıla göre bir iyileşme olduğunu göstermiştir. 2007 yılı sonuçları eşdeğer hane halkı gelirine göre ise, nüfusun %20,6’sının yoksulluk sınırının altında olduğunu göstermektedir.

4. KENTSEL YOKSULLUK SORUNU VE ÖNLEME STRATEJİLERİ

Yoksulluk sorunu, Türkiye’nin sürekli gündeminde olan ve olması gereken bir konu olmuştur. Bu sorun ekonomik sonuçların ötesinde önemli sosyal ve siyasal sonuçlar yaratmaktadır. Dolayısıyla yoksulluğun azaltılması, hem ekonomik hem de toplumsal açıdan önemli dışsallıkları da beraberinde getirecektir.

Kentlerde yaşanan suç ve şiddet olayları incelendiğinde, temel nedenler olarak işsizlik ve yoksulluk karşımıza çıkmaktadır. Yoksullukla mücadele, günümüzde küresel anlamda ele alınan bir konu olmakta ve yerel birimlerden uluslararası birimlere kadar hemen hemen tüm kurumları ilgilendirmektedir. Ortak politika olarak ise kalkınma, temel hedef niteliğindedir. Kent kalkınma stratejileri ile bölgesel kalkınma stratejileri de bu vizyon içinde değerlendiril-

mektedir. Kalkınma gündeminin yerelleşmeye yönelmesi ile birlikte, her ülkenin ve yerel birimin sosyal sorumluluk projeleri kapsamında yoksulluğu önleme stratejilerinin önemi artmıştır.

Yoksulluk sorunu ile iç içe yaşayan kentler için bazı tehlikeler de kaçınılmaz olmaktadır. Bu sorunlar sosyal boyutu ile düşünüldüğünde, gençlerin çete şeklinde gruplaşmaları, suç unsuru yaratacak faaliyetlerin artması, genel sağlık, güvenli su ve yiyecek bulma yönündeki eksiklikler ile ortaya çıkabilecek hastalıklar (Moser, 1998: 15) gibi muhtemel problemler ile karşılaşmak mümkündür. Bu sorunlar sadece o yöreyi değil aslında tüm toplumu ilgilendirmektedir. Dolayısıyla, yoksulluğu önlemek için sadece merkezi yönetim değil aynı zamanda yerel yönetimlere doğru her aşamada politika analizlerinin eşit uygulanmasını sağlamak gerekmektedir (Rogerson, 1999: 514). Bu çerçevede DPT Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde sorun 4 temel kategoriye ayrılmıştır. Buna göre (ÖİK, 2007: 62-65);

Sorun 1: Yoksullukla mücadelede ve adil gelir dağılımını gerçekleştirmede etkili bir politikanın bulunmaması,

Sorun 2: Gelir dağılımı ve yoksullukla mücadelede devletin görev ve sorumluluğunun ön plana çıkarılmaması, konunun piyasa ve aile dayanışması ilişkilerine bırakılması,

Sorun 3: Sosyal yardım kurumlarının kapasitelerinin yetersizliği ve koordinasyon eksikliği,

Sorun 4: Yüksek işsizlik ve kayıt dışı sektörün büyüklüğü, gelir dağılımı sorunlarının ve yoksulluğun temel sebebi olması, şeklinde sıralanmaktadır.

Kentsel yoksulluğun azaltılması için önerilen projeler, kentsel kalkınma ile iç içedir. Kentsel kalkınma projelerinde başarı sağlanması, yoksulluk sorununun çözümünde önemli bir adım olacaktır. Bu açıdan kentsel alan içinde yerel topluluklar ve yönetimler, yoksulluk ve ekonomik kalkınma gibi sorunları çözmede daha başarılı olmak için işbirliği yapmak durumundadır. Bunun için sadece kent düzeyindeki eylem ve planların ötesinde ulusal plan ve programları içeren, eşgüdümlü çalışmayı öngören bir yaklaşım kabul edilmelidir.

Bu amaçla özellikle il ve bölge düzeyinde gelir dağılımını iyileştirmek ve yoksulluk ile mücadele etmek için birçok politika planlanmaktadır. Bunlar arasında özellikle bütün sektörlerde ekonomik büyümeyi sağlamak, en önemli ve birincil politika olarak kabul edilmektedir. Ancak il bazında böyle bir politikanın başarılı olması, ilde gelir dağılımını bozan faktörlerin tespit edilmesi ve poli-

tika hedeflerinin doğrudan bu faktörlere yönelik olması ile mümkündür. Bu hedefleme yapılırken, belirlenen hedeflerin ekonomik büyümeyi gerçekleştirecek politika araçları ile eşgüdümlü olmasına özen gösterilmesi gerekmektedir (Sarı, 2005:41).

Görülüyor ki, yoksulluğu önleme stratejileri ile yeni istihdam olanakları yaratmak, sosyal güvenlik ve sağlık sigortası uygulamalarından yararlanmak ve gelir yardımı ile asgari yaşam standartlarını tutturabilmek hedeflenmektedir (Başoğlu, Ölmezoğulları ve Parasız, 1999: 208).

Yoksulluğu önleme stratejilerini belirlemek için IMF ve Dünya Bankası 2001 yılında bir rapor geliştirmiştir. Genel amaç, önemli mali kaynaklar yaratarak yoksulluğun azaltılması ve kalkınmanın desteklenmesi amacıyla, 3 yıl veya daha uzun dönemli makro ekonomik, yapısal ve sosyal içerikli politikalar ve programlar geliştirmektir (Craig and Porter, 2003: 53). Bu konuda 2004 yılı Dünya Bankası Raporu'nda 8 temel hedef kabul edilmiştir. Her bir hedefin gerçekleşmesi 2015 yılına kadar öngörülmektedir. Bunlar (World Development Report, 2004: 2); a) Tam olarak yoksulluğu ve açlığı yok etmek, b) Dünyada tüm kız ve erkek öğrencilerin ilköğretimlerinin tamamlanmasını sağlamak, c) Kadın ve erkek arasındaki eğitim imkanları da dahil eşitliği sağlamak, d) Çocuk ölüm oranını azaltmak, e) Anneler açısından doğum ve anneliğe özgü diğer sağlık imkanlarını geliştirmek, f) HIV/AİDS, ve diğer hastalıklarla savaşmak, g) Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, h) Kalkınmanın sağlanması için global işbirliğini tesis etmek, şeklinde belirlenmiştir. Bu amaçların oldukça önemli olduğu ve hedeflenen sürede başarılı olması için sorumluluğun gerekli birimlere dağıtılacağı vurgulanmıştır.

Yoksulluk tüm dünyanın karşı karşıya kaldığı yadsınamaz büyüklükte önem arz eden bir konudur. Bugün birçok ülkede sayıları tam olarak bilinmeyen birçok yoksul insan vardır. Özellikle nüfusun dramatik olarak artması ve ekonomideki kaynakların sınırlılığı bu sorunun önemini arttırmaktadır.

Bu açıdan konunun uluslararası boyutta ele alındığı kadar yerel boyutta da ele alınması gerekmektedir. Bu açıdan özellikle yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. Kentsel yoksulluğun azaltılmasında özellikle belediyeler stratejik olarak daha etkin bir yapıya sahiptir. Çünkü bölgeyi iyi tanımakta ve temel ihtiyaçları daha net saptayabilmektedirler. Yerel yönetimlerin bu konuda bazı alanlarda müdahalelerde bulunabileceği tartışılmaktadır. Bu alanlar (Rogerson, 1999: 514);

- Hukuki çerçevenin belirlenmesi,
- Belediye hizmetlerine eşit erişim,

- İşgücü yaratmak,
- Güvenliğin sağlanması ve suç fiillerinden korunma,
- Koordinasyon ve bütünleşme şeklinde belirtilmiştir.

Bu stratejinin sağlanmasında yerel yönetimler açısından karşılaşılan en önemli sorunlardan birisi de kaynak yetersizliğidir. Çünkü işgücünü sağlamak için yatırımlara ve dolayısıyla mali sermayeye; altyapı, kamu hizmeti ve kamusal alanlar oluşturmak için fiziksel mekana ihtiyaç vardır. Görülüyor ki, yerel yönetimlerin yoksulluğu önleme sürecinde aktif rol oynaması gereklidir.

4. 1. Kentsel Yoksulluk Sorunu Karşısında Belediyelerin Rolü

Kentsel yoksullukta temel ihtiyaç maddelerine ulaşmadaki gelir yetersizliği ile birlikte barınma, kişisel ve iş güvenliği, sosyal hizmetlerden yararlanma, eğitim gibi hizmetlerden yoksunluk söz konusudur. Kentsel yoksulluk üzerine yapılan araştırmalarda kentsel yoksulluğun göstergesi olarak sadece düşük gelir seviyesi değil artık günümüzde diğer bazı göstergeler de (çevresel koşullar, sağlık hizmetleri, tüketim tercihleri, kamusal nitelikte hizmetlere ulaşma ve yararlanma, sivil haklar, barınma) dikkate alınmaktadır (Mitlin and Satterthwaite, 2005: 1). Yoksulluğun yükü ve sosyal haklardan yoksunluk, nüfusun farklı bölümleri üzerinde yoğunlaşmakta, bu açıdan bölgesel düzeyde yerel yönetimlere de önemli görevler düşmektedir (Francis ve Nweze, 2003: 22).

Yoksullukla mücadele etmek için yatırım, teşvik, eğitim, işgücü gibi temel büyüklükler dikkate alınmakta ve bunlar arasında ortaklaşa yapılacak politikaların üretilmesi hedeflenmektedir. Aktif işgücü politikaları bu çerçevede son dönemde kullanılan önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Şener, 2010: 7). Kentsel yoksullukla mücadelede istihdam olanaklarının yaratılması için altyapının öneminin algılanması özellikle küçük ölçekli ekonomik aktörlerin ihtiyaçlarının belirlenmesi gereklidir (Kuiper ve Ree, 2006, :3-19). Bu çerçevede verilen destekler, mesleki eğitimler, ücret destekleri, sosyal güvenliğe ilişkin destekler, kamuda geçici istihdam yaratmak ve danışmanlık hizmetleri vb. üzerinde durulmaktadır. Özellikle bu hedefleri gerçekleştirmede yerel yönetimlerin sürece dahil edilmesi ve aktif rol almalarının sağlanması gereklidir.

Yerel yönetimler, temel nitelikte hizmetlerin sunumu ve yoksulluğun azaltılması konusunda fonksiyonel bir rol üstlenmeye başlamıştır (Grootaert and Narayan, 2004: 1179). Özellikle kentsel kalkınmanın sağlanması için yeterli ve kaliteli düzeyde planlama ve hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi gerek-

tedir, yerel yönetimlere de bu noktada önemli görevler düşmektedir (Kironde, 2006: 461). Yerel yönetimlerin bu konuda iki temel misyonu olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bunlardan birincisi, yoksul kesimin ihtiyaçlarını belirlemek ve ulusal kaynakların bu ihtiyaçlara yönlendirilmesini sağlamak için politik süreçte etkin olmak ve merkezi idareyi bilgilendirmek, ikincisi ise, etkin planlama ile ihtiyaçların önceliklerinin belirlenmesi ve koordinasyonu için teknik destek sağlama şeklindedir (Beall, Crankshaw and Parnell, 2000: 118). Son yıllarda hükümetler yoksulluğu azaltmaya ve sosyal refahı arttırmaya yönelik stratejiler üzerinde durmakta ve küreselleşmenin beraberinde gelişen fırsat eşitsizliğinin de etkisiyle, yerel düzeyde yoksulluk sorununu çözüme kavuşturmaya çalışmaktadır (Mahon and Macdonald, 2010: 215).

2015 yılına kadar ulaşılması hedeflenen, Birleşmiş Milletler Programı'nda yer alan Kalkınma Hedefleri çerçevesinde, bu soruna kurumsal düzeyde bakılması sağlanmıştır. Buradan hareketle Eylül 2000'deki Binyıl Kalkınma Hedefleri Zirvesi'nde de 191 ülke; kamu yönetimi reformu, yoksulluğun azaltılması, çevre ve kadın haklarının teşvik edilmesi gibi alanlardaki çalışmaları destekleme kararı almıştır (Bastiaensen, Herdt and D'exelle: 979). Birleşmiş Milletler aynı zamanda, bu hedefleri yerel düzeyde harekete geçirmekte ve girişimler oluşturup Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne öncelik verilmesini teşvik ederek, hükümetlerin, hedeflerin yerine getirilmesine yönelik taahhütlerini yerelleştirme amacıyla, kamuoyu ve politika oluşturan kişiler arasında bilinç ve tartışma oluşturacak bir süreci de desteklemektedir.

Birleşmiş Milletler Bin Yıl Kalkınma Hedefleri'nde yoksulluğun önlenmesinde yerel yönetimlerin öneminin vurgulanmasıyla birlikte, bu konuda ulaşılmak istenen temel hedefler belirlenmiştir. Bu hedefler;

- Aşırı yoksulluğu ve açlığı ortadan kaldırmak,
- Herkes için evrensel ilköğretim sağlamak,
- Cinsiyet eşitliğini teşvik etmek ve kadının güçlendirilmesini sağlamak,
- Çocuk ölümlerini azaltmak,
- Anne sağlığını iyileştirmek,
- HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele etmek,
- Çevresel sürdürülebilirliği sağlamak,
- Kalkınma için küresel ortaklık şeklinde sıralanmaktadır.

Bu çerçevede Türkiye'de yoksullukla mücadele için kurumsal nitelikte programlar ve projeler geliştirilmiştir. Bu projelerden bazıları halen devam et-

mekte olup bazıları ise sonuçlandırılmıştır. Sonuçlandırılan projeler arasında; Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı aracılığıyla Türkiye'deki Birleşmiş Milletler Bin Yıl Kalkınma Hedefleri'nin Yerelleştirilmesi Projesi, Gelişmekte Olan Ülkeler Arası Teknik İşbirliği II. Aşama Programı, Sosyal Yardım Alanında İşbirliğinin Teşvik Edilmesi Projesi, Mikrofinans Sektör Gelişimi, İnsan Haklarının Türkiye'de Bin Yıl Kalkınma Hedefleri ile İlişkilendirilmesi, Güneydoğu Anadolu'da Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Geliştirilmesi Projesi, Doğu Anadolu Kalkınma Projesi, GAP Bölgesi'nde Sosyo-Ekonomik Farklılıkların Ortadan Kaldırılması Projesi, şeklinde sıralanmaktadır.

Yoksulluğun boyutlarını azaltma ve insana yakışır bir hayat standardını yakalama amacına yönelik olarak uluslararası yerel otoritelerce de çalışmalar sürdürülmekte ve ulusal boyutta önemli olan bu konu aynı zamanda yerel kademelenmede de tartışılmaktadır. Özellikle Avrupa'da 1960'lı yılların sonları ile 1970'li yılların başlarından itibaren Kentsel Yardım Programı ve Toplumsal Kalkınma Projeleri ile yoksulluk problemine yerel komitelerce müdahale edilerek çözüm getirilmektedir (Alcock and Craig, 1998: 553). Kentsel yoksulluk ve belediyelerin rolü konusu Dünya Bankası tarafından da önemi algılanan konular arasında yer almakta ve yerel düzeyde soruna çözüm getirme arayışları ile, belediyelere yönelik çeşitli strateji planları hazırlanmaktadır. Bu konunun hem makro seviyede hem de mikro seviyede çözüme kavuşturulması için, makro seviyede çözüm olarak merkezi idare ile yerel yönetimler arasındaki eşgüdümün artırılması, mikro seviyede ise yerel yönetimlerin kamu idareleri dışındaki diğer oluşumlar ile (dernek, vakıf vb.) birlikte hareket etmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Kentsel yoksulluğu azaltmada belediyelere düşen görevler sözü edilen rapora göre şu şekilde sıralanmaktadır (Vanderschueren, Wegelin and Wekwete, 2003: 1-72);

- Sosyal hizmet sunumunda belediyelerin önemi merkezi idarelerce algılanmalı ve yerel yönetimlere kentsel yoksulluk sorunu konusunda verilen sorumluluk artırılmalı,
- Yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele sorumluluğunu arttıracak nitelikte karar verme ve uygulama konusunda özerklikleri sağlanmalı,
- Sosyal politika oluşturma ve uygulamada yerel yönetimlerden yararlanılmalıdır.

Belediyelerin rolünün tartışılmaya başlamasıyla Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası'nın ortaklaşa hazırladığı Kent Yönetim Programı'nda ise (Urban

Management Program) kentsel yoksulluğun belediyeler düzeyinde müdahale edilerek azaltılması konusu üzerinde durulmaktadır. Söz konusu raporda belediyelerin özellikle (Wegelin and Borgman, 1995:132);

- belediye hizmetlerine ulaşımı kolaylaştırma,
- istihdam yaratma,
- yerel halkı suç ve doğal kaynaklı afetlerden koruma,
- koordinasyon sağlama, rolleri üzerinde durulmaktadır.

Kentsel yoksulluğu azaltma stratejileri kapsamında edinilen deneyimler çerçevesinde belediye ve yerel yönetim seviyesinde iki önemli husus üzerinde durulmaktadır. Bunlardan birincisi, yerel yöneticiler ile diğer yerel paydaşlar arasındaki koordinasyonun sağlanması ikincisi ise, politika yaratma ve sistem geliştirme konusunda yerel yöneticilere gereken kaynakların sağlanması şeklinde ifade edilmektedir (Association of Municipalities of Ontario, 2009:5).

Dünyada yaşanan bu gelişmeler ışığında, İçişleri Bakanlığı 2004/148 sayılı Sosyal Hizmetler ve Yardımlar konulu genelge ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda sosyal hizmet ve yardımlara ilişkin önemli düzenlemelere yer verilmiştir. Ayrıca 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde sosyal hizmet ve yardım hizmetlerini yapmak veya yaptırmak belediyelerin görevleri arasında sayılmaktadır. 5216 sayılı Kanunun 7. maddesinin 1. fıkrasının (v) bendiyle büyükşehir belediyelerine "Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak" görev, yetki ve sorumlulukları verilmiştir. 2. fıkrasının (d) bendiyle de, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyelerine; birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; "...yaşlılar, özürlüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak..." görev ve yetkileri verilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin 1. fıkrasının a bendinde ise belediyenin görevleri; "kentsel altyapı, coğrafi ve kent bilgi sistemleri, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans, şehir içi trafik, defin ve mezarlıklar, ağaçlandırma, park ve yeşil alan, konut, kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor, sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma, ekonomi ve ticaretin geliştiril-

mesi, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açmak" (Büyükşehir Belediyeleri ve nüfusu 50 bini geçen belediyeler) biçiminde düzenlenmiştir.

Belediyelerin görevleriyle ilgili 14. maddede hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırasının belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirleneceği, belediye hizmetlerinin sunumunda özür, yaşlı, düşük ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Ayrıca 5393 sayılı Kanunun 60. maddesinin (i) fıkrasında "dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özür, yaşlı ve engelli vatandaşlara yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar" belediye bütçesinden yapılacak giderler arasında sayılmıştır.

Türkiye'de yoksulluk ile mücadele kapsamında yapılan bir diğer düzenleme, 2001 krizinden sonra benimsenen mikro-kredi projeleridir. Bu projelerde amaç bireyleri girişimciliğe teşvik etmektir. Mikro-finans projeleri ile hem kırdan hem de kentte yaşayan yoksul bireyleri kendi işlerini kurmaya teşvik etmek ve girişimcilik potansiyellerini arttırmak hedeflenmektedir. Bu konu uluslararası araştırmalarda da dikkate alınmaya başlamış ve nitekim Domfeh ve Bawole tarafından Gana'da 2007 yılında yoksullar üzerinde yapılan bir araştırmada, yoksulluk ile mücadelede en önemli çabanın yoksullara yönelik uygulanacak ucuz kredi olanakları ve çiftçilere yönelik girdi niteliği taşıyan yardımlar olduğu ortaya çıkmıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından ise Sosyal Destek Programı (SODES) başlatılmış ve 2008 yılında GAP illerinde uygulamaya konulmuştur. SODES, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerinde uygulanmaktadır. Uygulama üç bileşen çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Bunlar;

- istihdam,
- sosyal içerme (yaşlı, özür, kadın ve çocukların yaşam standartlarının yükseltilmesi hedefi),
- kültür, sanat ve spor şeklindedir.

Mahalli idarelerin yoksulluk sorununa olan ilgisi ve sorunun çözümüne yönelik çabası, bütçe rakamları ile birlikte değerlendirilebilir. Belediyelerin gider bütçeleri içerisinde yer alan cari transferler, sosyal amaçlı yardımları da içerdiği için, cari transferlerin GSMH içindeki payının dikkate alınması gerekmektedir. Cari transferler içerisinde; görev zararları, mahalli idare yardımları, kar amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler, hane halkına yapılan transferler, yurt dışına yapılan transferler, gelirden ayrılan paylar yer almaktadır.

Tablo 1: Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar (2008-2009), (1000 TL)

	2008 Yılı			2009 Yılı		
	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	681.615	12.313.445	5,54	839.004	13.662.594	6,14
İl Belediyeleri	140.223	3.402.805	4,12	135.713	3.262.669	4,16
İlçe ve Belde Belediyeleri	671.419	15.242.834	4,40	680.977	14.123.326	4,82
TOPLAM	1.493.257	30.959.084	4,82	1.655.694	31.048.589	5,33

Kaynak: 2009 Yılı Mahalli İdare Genel Faaliyet Raporu, 2010:54.

Tablo 1 incelendiğinde, toplam belediye harcamaları içerisinde cari transferlerin payının yaklaşık %5 düzeylerinde seyrettiği görülmektedir. Büyükşehir belediyelerinin il ve belde belediyelerine kıyasla, toplam harcamalar içindeki cari transfer harcamalarının payının biraz daha fazla olduğu tablo 1’de gözlenirse de belediyelerin sosyal harcamalar için ayırdıkları payın ne kadar yetersiz kaldığı açıkça ortadadır. Kendi öz gelirleri yetersiz olduğu için merkezi idare tarafından aktarılan gelirler ile harcamalarını finanse etmeye çalışan belediyelerin, sosyal harcamalar için ayırdıkları pay son derece sınırlı ve yetersizdir.

Tablo 2: Mahalli İdare Harcamalarının GSMH İçindeki Payları (1975-2009)

	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2006	2007	2008	2009
Harcamalar	1.31	1.54	1.83	2.37	3.38	4.73	3.3	3.6	3.5	3.5
1. Cari Giderler	0.71	0.96	0.79	1.25	1.21	1.72	1.9	2.0	1.9	1.9
2. Yatırım harcamaları	0.67	0.64	0.89	0.68	0.97	1.60	1.4	1.5	1.3	1.3
a. Sabit sermaye	0.67	0.62	0.86	0.69	0.95	1.59	1.4	1.5	1.3	1.3
b. Stok değişimi	0.01	0.03	0.03	-0.01	0.02	0.01	0.0	0.0	0.0	0.0
3. Cari transferler	0.08	0.07	0.09	0.39	1.08	1.17	0.2	0.2	0.2	0.2
4. Kamulaştırma ve S. Değer Artışı	0.06	0.02	0.10	0.06	0.10	0.16	-0.1	-0.1	0.0	0.0
5. Sermaye transferleri	-0.22	-0.16	-0.04	-0.01	0.02	0.09	0.0	0.0	0.0	0.0

Kaynak: www.dpt.gov.tr

Mahalli idarelerinin tümünün gösterildiği tablo 2'de ise, harcamaların GSMH içindeki payı yer almaktadır. Görüldüğü üzere, cari transferlerin payı yaklaşık %1 düzeyinde seyretmiştir. Son 4 yılda ise bu oran %0.2'lere kadar gerilemiştir. Görev zararları, mahalli idare yardımları, kar amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler, hane halkına yapılan transferler, yurt dışına yapılan transferler ve gelirden ayrılan payların yer aldığı cari transfer harcaması kaleminin ne kadar yetersiz olduğu, tablo 2 ile görülmektedir. Sosyal amaçlı bu harcamanın yetersizliği ve harcamalar içindeki nispi ağırlığının azalması, yoksulluk ile mücadelede mahalli idarelerin etkinliğinin yeterli olmadığını açıklamaktadır.

Yoksullukla mücadelede devletin rolü tartışılmaz ön plandadır ancak merkezi idarenin yanında resmi çevrelerce vakıfların mikro-kredi uygulamaları, çeşitli sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları ve yerel yönetimlerin destekleri de bu noktada önem arz etmektedir (Gürses, 2007: 71). Yerel yönetimlerin sosyal hizmet sunma ve sosyal yardım sağlama hizmetlerini başarıyla sunması, yoksulluk sorununu hafifletmede etkili olacaktır. Bu başarıyı/başarısızlığı gösteren herhangi bir aracın olmaması da oldukça düşündürücüdür. Ancak yerel yönetimlerin performanslarını ölçmeyi amaçlayan bir proje olarak hayata geçirilen BEPER (Belediyelerde Performans Ölçümü Projesi), bu konuda atılan önemli bir adımdır. Bu proje ile performans göstergeleri 3 temel boyutta (hizmet, alt yapı, mali) ele alınmıştır. Yerel yönetimler açısından başarılı bir uygulama olan projenin özellikle sosyal göstergelerden herhangi birine sahip olmaması, önemli bir eksikliklerdir. Performans göstergeleri arasına sosyal göstergelerin de konması, belediyelerin sosyal hizmet sunma ve kentsel yoksulluk sorunu ile mücadeledeki rolünü değerlendirmeye yardımcı olacaktır.

Yerel yönetimlerin sosyal hizmetler sunabilmesi ve sosyal harcamalarını arttırabilmesi için en öncelikli olarak yapılması gereken belediyelerin mali olanaklarının arttırılmasıdır. Bu açıdan mali özerkliğin sağlanması yönündeki çalışmaların arttırılarak, merkezi idarenin vesayet denetimi hafifletilmelidir. Ancak burada önemli olan husus, mali özerkliği artan belediyelerin sosyal hizmet sunumu ve sosyal yardım sağlama görevleri mutlaka gözden geçirilmeli ve belediyelerin temel görevleri arasında sosyal yardımlara ağırlık vermeleri sağlanmalıdır.

SONUÇ

Sosyal hizmet sunma, yardım sağlama ve yoksulluk ile mücadele, gerek merkezi yönetim gerekse yerel yönetimler açısından pek çok mali ve yapısal sorunlara rağmen önemli bir konudur. Yoksulluk, dünyada en çok tartışılan ve çözüm bekleyen sorunlardan birisidir. Özellikle küresel anlamda yoksulluk sorunu pek çok uluslararası kuruluşun temel çalışma alanı içerisinde yer almaktadır.

Sosyal sorun niteliğinde olan yoksulluk sorununun çözümü, sadece merkezi idarenin değil, aynı zamanda mahalli idareler ve sosyal dayanışmanın bir parçası olan sivil toplum kuruluşlarının ortaklaşa çalışması ile mümkün olabilir. Ancak bu hedefe ulaşmak kolay değildir çünkü yoksulluğu önleme stratejileri ortaya konurken, planlama ve altyapı ilişkisinin doğru kurulması gerekmektedir. Türkiye açısından kuruluşlar arasındaki eşgüdüm ile ortak norm ve program geliştirme ihtiyacı halen sürmektedir. Bu açıdan, mevcut sosyal koruma ve yardım sisteminin geliştirilmesi ve yeni istihdam alanları oluşturulması, mahalli idarelerin de görev paylaşımı anlayışı ile sorumluluklarının ve olanaklarının artırılması gerekmektedir.

Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan İnsani Gelişme Endeksi'nde 79. sırada yer alan Türkiye, gelir sıralamasında ise 15. sıradadır. Görülüyor ki, yoksulluk sadece kişi başına gelir artırımını ile azaltılamıyor. Bu nedenle genel olarak sosyal hizmetlerin iyileştirilmesi ve kapsamlarının genişletilmesi gereklidir. Türkiye'de 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda da adil gelir paylaşımı vurgusu yapılmakta olup, insan odaklı bir gelişme yaklaşımı benimsenmektedir. Bu çerçevede, beşeri gelişme ve sosyal dayanışma başlığı altında gelir dağılımının iyileştirilmesi, sosyal içerme ve yoksullukla mücadele stratejilerinin geliştirilmesine yer verilmektedir.

Yoksullukla mücadelede ortak strateji geliştirme ve kamu kurumları arasındaki koordinasyonu geliştirme gereği ile, kentleri çok daha iyi tanıyan belediyelere verilen yetkiler arttırılmalı ve bu çerçevede mali olanaklar mümkün olduğu ölçüde sağlanmalıdır. Mevcut durum itibarıyla, belediyelerin yoksulluğu önleme ve azaltma konusunda yeterli olduklarını söylemek güçtür. Unutmamak gerekir ki, yoksulluk sadece o yörede yaşayan insanların değil toplumun ortak sorunudur, bu sorun da hem yerel hem de ulusal düzeyde ele alınarak çözüme kavuşturulabilir.

KAYNAKÇA

Alcock, P. and Craig, G. (1998); Monitoring and Evaluation of Local Authority Anti-Poverty Strategies in the UK, *International Journal of Public Sector Management*, 11(7), 553-565.

Association of Municipalities of Ontario. (2009), Government Makes a Difference: Working Together Towards Poverty Reduction, A Report, Canada, 1-12.

Bastiaensen, J., Herdt, T. and D'exelle, B. Poverty Reduction as a Local Institutional Process", *World Development*, 33(6), 979- 993.

Başıoğlu, U., Ölmezoğulları, N. ve Parasız, İ. (1999). *Gelir Bölüşümü*, Umud Matbaacılık, Bursa.

Beall, J., Crankshaw, O. and Parnell, S. (2000), "Local Government, Poverty Reduction and Inequality in Johannesburg", *Environment&Urbanization* Vol. 12 No. 1, 107-122.

Collier, P. and Dollar, D. (2002). Aid Allocation and Poverty Reduction, *European Economic Review* 46, 475-1500.

Connolly, S. and Munro, A. (1999). *Economics of Public Sector*, First Published by Prentice Hall Europe.

Craig, D. and Porter, D. (2003). Poverty Reduction Strategy Papesr: A New Convergence, *World Development*, 31(1), 53-69.

Domfeh, K.A. and Bawole, J. N. (2009). Localising and Sustainnig Poverty Reduction: Experience from Ghana, *Management of Environmental Quality*, 20(5), 490-505.

Dumanlı, R. (1996). *Yoksulluk ve Türkiye'deki Boyutları*, Yayın No: DPT: 2449.

Ekin, N. (1986). *Hızlı Şehirleşmenin Yarattığı Ekonomik ve Sosyal Sorunlar*, Siyasi ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (SİSAV), İstanbul.

Francis, P. and Nweze, N. (2003). *A Review of Poverty Data, and Assessment of Policies and Institutions Addressing Poverty Reduction in Enugu State* DFID (Department for International Development) CNTR: 00 0512A

Grootaert, C. and Narayan, D. (2004). Local Institutions, Poverty and Household Welfare in Bolivia, *World Development*, 32(7), 1179-1198.

Gürses, D. (2007). Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Politikaları, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 59-74.

<http://www.bumko.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster, 02/05/2010>

Kironde, J. M. L. (2006). The Regulatory Framework, Unplanned Development and Urban Poverty: Findings from Dar es Salaam, Tanzania, *Land Use Policy*, 23, 460-472.

Kuiper, M. and Ree, K. (2006), "Growing out of Poverty: Urban Job Creation and the Millennium Development Goals", *Global Urban Development* Vol. 2 Issue. 1, 1-20.

MacPherson, S. and Silburn, R. (1998). "The Meaning and Measurement of Poverty", (Ed. J. Dixon and D. Macarow), *Poverty: A Persistent Global Reality*, Routledge.

Mahalli İdareler Genel Faaliyet 2009 Yılı Raporu, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Haziran 2010.

Mahon, R. and Macdonald, L. (2010). Anti-poverty Politics in Toronto and Mexico City, *Geoform* 41, 209-217.

Misturelli F. and Heffernan C. (2008), "What is poverty? A Diachronic Exploration of the Discourse on Poverty from the 1970s to the 2000s", *The European Journal of Development Research*, Vol.20, No.4, 666-684.

Mitlin, D. (2003). Adressing Urban Poverty Through Strengthening Assets, *Habitat International* 27, 393-406.

Mitlin, D. and Satterthwaite, D. (2005). (ed.) *Empowering Squatter Citizen: Local Government*, Civil Society and Urban Poverty Reduction, Elsevier.

Moser, C. O. N. (1998). The Asset Vulnerability Framework: Reassessing Urban Poverty Reduction Strategies, *World Development*, 26(1), 1-19.

ÖİK, Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Raporu, Yayın No: DPT 2742 ÖİK No: 691, 2007, Ankara, 1-89.

Peker, M., Önen, E. ve Balkiz, B. (1997). *Göç Kentleşme Sorunları ve Yerel Siyaset*, Saray Kitabevi, İzmir.

Ravallion, M. (2002). On the Urbanization of Poverty, *Journal of Development Economics* 68, 435-442.

Rogerson, C. M. (1999). Local Economic Development and Urban Poverty Alleviation: The Experience of Post-Apartheid South Africa, *Habitat International*, 23(4), 511-534.

Rowntree, R. S. (1970). *Poverty as a Way of Life, Poverty in Affluence*, Edited by Robert E.Eill, Harold G. Vatter, Brace and World.

Sarı, R. (2005), Gelir Dağılımı, Yoksulluk ve İstihdam, Düzce İl Gelişme Planı, DPT Yayını,

Şener, Ü. (2010). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Güvenlik, Sosyal Yardım Mekanizmaları ve İş Gücü Politikaları, *TEPAV Politika Notu*.

Şenses, F. (2002). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk*, İletişim Yayınları, İstanbul.

The International Labour Organization. (2006), "What is Poverty and Who are the Poor?", Poverty Reduction Through Small Enterprises: Emerging Consensus, Unresolved Issues & ILO Activities, No.75, 8-13.

The Urban Government, (1996-97). *The Urban Environment*, Oxford University Press, World Resources, Habitat II.

Vanderschueren, F., Wegelin, E. and Wekwete, K. (2003). Policy Programme Options for Making Services Work for Poor People, *World Development Report*, 26886.

Wegelin, E. and Borgman, K. M. (1995). Options for Municipal Interventions in Urban Poverty Alleviation, *Environment and Urbanization*, 7(2), 131-151.

World Bank Report. (1996). Urban Poverty Reduction A Framework for Action at the Municipal Level, *Urban Management Programme by World Bank*, Washington, D.C.